ეროვნული ბიბლიოთეკა

№ 96 ՈՒՐԲԱԹ, 9 ՄԱՅԻՍԻ ԵՐԿՐՈՐԴ 1919 ՏԱՐԻ ՈՒՐԲԱԹ, 9 ՄԱՅԻՍԻ № 96

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Օրգան Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի

Խմբագրութիւնը բաց է ամէն օր առ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը։ Յօդուածները պէտք է գրուած լինեն պարզ և մի երեսի վրայ։ Յօդուածները կարող են ենթարկուել փոփոխման և կրճատման։ Ընդունուած յօդուածները, որոնց տակ չէ գրուած վարձատրութեան պահանջ՝ կը համարուեն ձրի։

ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ

Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամէն լեզուով տողատեղին առաջին երեսում 1 ռուբ., իսկ վերջին երեսում՝ 75 կոպ. Բժիշկների և աշխատանք փնտրողների համար որոշ զեղչ։ Մահազդի համար 25 ռուբլի։ Յայտարարութիւնները նոյն օրուայ թերթի համար ընդունւում են մինչև ժամը 2-ը։

ՇԱՐՈՒՆԱԿՒՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹ.

ապրիլի 1-ից

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է

1 ամիսը . . . . 18 ռուբ.

3 » . . . . 50 »

Հատավաճառ . . . . 1 ռուբ.

Հասցէն՝ Тифлисъ, Гановэкая ул. д. № 3

Գրասենեակը բաց է ամէն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից։ Телефонъ 16—90.

Եղիսաբեթ և Նիկողայոս Քոչարեանները իրենց զաւակների հետ յայտնում են բարեկամներին և ծանօթներին իրենց սիրելի որդու և վերջինների եղբօր՝ Պոլիտեխնիկումի ուսանող

ՌԱՖԻԿ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍԵԱՆ

ՔՈՉԱՐԵԱՆԻ

վաղաժամ մահը, որ տեղի ունեցաւ ամսիս 7-ին, երեկ. ժ. 6-ին։ Ամբիծքը՝ շաբաթ, մայիսի 10-ին, երեկոյեան ժամը 6 և կէսին (Бебутовская, 40)։ Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, մայիսի 11-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, դէպի Մողնոյ Ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Վերայի գերեզմանատանը։ 2—1

Սոֆիա Արկադևնա և Արտաշէս Նիկողայոսեան Քոչարեանները յայտնում են բարեկամներին և ծանօթներին, առաջինի տագերոջ և երկրորդի եղբօր՝ Պոլիտեխնիկումի ուսանող

ՌԱՖԻԿ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍԵԱՆ

ՔՈՉԱՐԵԱՆԻ

վաղաժամ մահը, որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 7-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին։ Ամբիծքը՝ շաբաթ, մայիսի 10-ին, երեկոյեան ժամը 6 և կէսին (Бебутовская 40)։ Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, մայիսի 11-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, դէպի Մողնոյ ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Վերայի գերեզմանատանը։ 2—1

Մագթաղ և Ալէքսանդր Քոչարեանները իրենց զաւակներով՝ Ծաչատուր, Արշաւիր, Սաթենիկ և Արմենակ, յայտնում են բարեկամներին և ծանօթներին առաջինների եղբօրորդու, երկրորդների հօրեղբօրորդու՝ Պոլիտեխնիկումի ուսանող

ՌԱՖԻԿ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍԵԱՆ

ՔՈՉԱՐԵԱՆԻ

վաղաժամ մահը, որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 7-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին։ Ամբիծքը՝ շաբաթ, մայիսի 10-ին, երեկոյեան ժամը 6 և կէսին (Бебутовская, 40)։ Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, մայիսի 11-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, դէպի Մողնոյ ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Վերայի գերեզմանատանը։ 2—1

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏ. ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ հաշտարար բաժանմունքների և քննական շրջանների համար հարկաւոր են

հաշտարար դատաւորներ եւ քննիչներ

Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամէն օր ժ. 9—11 առաւօտ. Գրիբոյեդովսկի փող. № 23, Թիֆլիսում։ 0—4

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ"-Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ

ԼՐԱԳՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐ

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԱՆՈՒԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹ. ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Ջորեքշաբթի, մայիսի 21-ին, երեկ. ժ. 7 եւ կէսին կը կայանայ

ՀԱՄԵՐԳ

Նուիրուած Հ. Կոմիտասի ստեղծագործութեան։

ԾՐԱԳԻՐ.—1. Բանախօսութիւն Կոմիտասի ստեղծագործութեան մասին—Յ. Ա. Գարտման։ 2. Ներկան Կոմիտասի վերաբերեալ—Մ. Մաւենեան։ 3. Թիֆլիսի Հայոց Խորային Ընկերութեան խառն երգեցիկ խումբը Ա. Մելիքեանի ղեկավարութեամբ կերգէ ժողովրդական և հոգևոր երգեր։ 4. Միայնակ համարները կը կատարեն տիկ. Գարտման, Մելիք-Բէգլարեան, Աղայեան, Տէր-Աբրահամեան և Էլբակեան։

Տոմսակները վաճառւում են Հայ Կանանց Միութեան գրասենեակում, Գանովսկայա, № 3, ժամը 12—3-ը։ 2—1

ԲԺԻՇԿ

Խ. ԷՅԵՐՋԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Պարիզի Hôtel-Dieu, պրոֆ. Cilbert-ի կլինիկաների, մասնագէտ թոքերի, սրտի, ստամոքսի, լեարդի, աղեքների և երեխայոց հիւանդութիւնների։ Մեթոդիկ բժշկում թոքախտի, պլեվրիթի, բրոնխիթի, անարիւնութեան, լեարդի ուռեցքի, arteriosclerose-ի (շնչերակների կարծրանալ) ստամոքսի անկարողութեան (էմբուլիա)։ Արմատ. բժշկում գլխացաւի կերակրութիւն ընթերային մասամբ սրտի հիւանդութեանց համար։ Ընդունելութիւնը առաւօտ. ժամը 10—1, երեկոյեան ժ. 5—7, կիրակի օրերը միայն 10—1։ Հասցէ՝ Միքայէլեան փ. № 41։ 100—24

ԲԺ. ԽԻՐՈՒՐԳ

Գ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԸ

Վերադարձել է Թիֆլիս և վերանորոգել հիւանդների ընդունելութիւնը «Գրանդ-Հոտել» հիւրանոցում, ժամը 6—7 երեկոյեան։ 30—3

ԲԱԳՈՒԻ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Ներկայումս, երբ արդէն Բագուի բանուորական կազմակերպութիւնները գործադուլ են հրատարակել, աւելորդ չենք համարում մեր ընթերցողներին ծանօթացնել այն դրութեան հետ, որն ստեղծեց այս գործադուլը։

Գործադուլի պահանջներն են. 1) Ընդունել կոլլեկտիւ պայմանագիրը և 2) Աստրախան նաւթ արտահանել։

Կոլլեկտիւ պայմանագրի հարցը հին է։ Դեռ ևս անցեալ տարի, երբ Աստրախանի հետ յարաբերութիւնը գոյութիւն ունէր. կոլլեկտիւ պայմանագիրն ընդունուել էր, սակայն տեղի ունեցող քաղաքական անցքերի պատճառով այդ հարցը քնեց, իսկ նաւթ արդիւնաբերողներն էլ օգտուելով դրանից չկատարեցին պայմանը։

Այժմ էլ, երբ Աստրախանի ճանապարհը փակ է, որովհետև նա բոլշևիկների ձեռքին գտնուելով անգլիացիների կողմից նաւապաշարման է ենթարկուած, նաւթի արտահանութիւնն ընկած է, նաւթ արդիւնաբերողները եթէ ցանկանան էլ՝ չեն կարող կատարել կոլեկտիւ պայմանը։

Ներկայումս Բագուի բոլոր նաւթամբարները լցուած են նաւթով, Կովկասն այդ նաւթի տաս տոկոսը հազիւ է գործածում։ Պարսկաստանում Կովկասեան քոները չեն ընդունւում, նրա հետ առևտուր չի լինում, նոյնը և Անդրկասպեան երկրի հետ, այնպէս որ ստացուած նաւթի մօտ 80 տոկոսը մնում է տեղն ու տեղը և եթէ սա այսպէս շարունակուի՝ այն ժամանակ մօտիկ ապագայում նաւթի ամբողջ արդիւնաբերութիւնը կանգ կառնի և բանուորները կը մնան քաղցած։

Ահա ապագայի այս սարսափելի հեռանկարն է, որ ստիպել է բանուորներին դիմել գործադուլի։

Ինչպէս ընթերցողը տեսնում է, նրանց առաջադրած երկու պայմաններն էլ սերտ կապուած են միմեանց հետ։ Եթէ կոլլեկտիւ պայմանը հնարաւոր լինի ընդունելու, կը նշանակէ Աստրախանի հետ յարաբերութիւնը սկսուել է, իսկ եթէ այդ յարաբերութիւնն սկսուի՝ կոլլեկտիւ պայմանն էլ կընդունուի։

Բայց, ի հարկէ, Աստրախանի ճանապարհի բացուելը ոչ բանուորների ձեռքին է և ոչ էլ նաւթարդիւնաբերողների, այլ դա մի քաղաքական հարց է, դա Անգլիայի կամ ճիշտն ասած՝ Դաշնակիցների և բոլշևիկական կառավարութեան մէջ տեղի ունեցող կռուի հետևանքն է, հետևապէս այս գործադուլը գլխաւորապէս քաղաքական բնաւորութիւն ունի. նա ուղղուած է Դաշնակիցների դէմ և նպատակն այն է, որ փոխել տայ նրանց քաղաքականութիւնը յօգուտ Բագուի բանուորական շահերի։

Բացի բանուորներից դեռ ևս մայիսի 2-ից գործադուլ են յայտարարել «Վան», «Էկվատոր», «Էյլբրուս» և «Западъ» նաւերի նաւաստիները։ Բանուորները մեծ յոյս են դրել վերջինների վրայ, որովհետև դրանց միջոցով ծովային յարաբերութիւնն ընկնում է իրենց ձեռքը։

Անգլիական ծովային փոխադրութեան հսկիչ Բրաունը դիմել է բանուորական խորհրդին, առաջարկելով վերջ տալ նաւաստիների գործադուլին, սպառնալով հակառակ դէպքում նրանց ռոճիկների հատուցումը դադարեցնել, սակայն մերժումն է ստացել։

Գործադուլն ուղղուած է նաև Ադրբէջանի կառավարութեան դէմ, այն պատճառով, որ սա անգլիացոց հլու հնազանդ է, ըստ ռուսական ասածի անգլիացիների «подъ башмакомъ» է գտնւում։ Բանուորները պահանջում են, որ Ադրբէջանի կառավարութիւնն ընդդիմանայ անգլիական քաղաքականութեան և պահանջէ, որ սա վերջացնէ նաւապաշարումը և Աստրախանի ճանապարհը բանայ։ Սակայն վերջինս արևելեան քաղաքականութեան հետևելով՝ լուռ է, երևի խելքը բան չի կտրում դրանից և կամ ցանկանում է ուրիշի ձեռքերով կրակի միջից շագանակներ հանել։

Ինչպէս ընթերցողը տեսնում է, ներկայ գործադուլը զուտ լուրջ քաղաքական նպատակ ունի. պարզը խոստովանենք, բանուորները ցանկանում են ճնշումն գործ դնել Դաշնակիցների համաշխարհային քաղաքականութեան վրայ. Նրանք պահանջում են, որ Դաշնակիցները մտնան իրենց քաղաքական շահերը և բանուորների շահերի համար հաշտուեն Լենինի ու Տրոցկու հետ, կամ թողնեն ու հեռանան Բագուից ու Անդրկովկասից և երկիրը թողնեն Խորհուրդների իշխանութեան տակ։

Բայց կը յաջողի՞ այդ արդեօք։ Մօտիկ ապագան ցոյց կտայ այդ։

Կ. Մ. Վ.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

Բանուորների գործադուլը Պետրովսկում:
Վրաստանի եպատակութեան օրէնքը:
Հայացումը Հայաստանում:
Կամաւորական բանակի դրութիւնը:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—о—

15 ՕՐ ՍՏՈՐԱԳՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Վաղը կատարուելու է մի պատմական դէպք։ Բոլոր ազգերի ներկայութեամբ, որոնք պատերազմ էին յայտարարել, Կլեմանսոն գերմանացիներին կը յանձնի հաշտութեան պայմանագիրը՝ 15 օրուայ մէջ ստորագրելու համար։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ՊԵՏՐՈՎՍԿՈՒՄ

Բագուայ բանուորական միութիւնների վարչութիւնը Պետրովսկից ստացել է հետևեալ հեռագիրը.

«Արհեստակցական միութիւնների խորհուրդը ապրիլի 29-ի նիստում քննութեան առնելով ստեղծուած դրութիւնը և ի նկատի առնելով բանուորների ու ծառայողների նիւթական կողմից անապահով վիճակը, հետևեալ վճիռը կայացրեց. գործը յանձնել գործադուլային կենտրոնական յանձնաժողովին՝ գործատէրերին հետևեալ պահանջողական վերջնագիրը ներկայացնելու համար. 1) Բաւարարել երկաթուղային բանուորների պահանջը. 2) Ընդունել կոլլեկտիւ պայմանն ամբողջապէս. 3) 1918 թ. նոյեմբերի մէկից սկսած վճարել յիսուն տոկոս յաւելումն մինչև 1919 թուի մարտի մէկը. 4) Գործադուլի ժամանակի ռոճիկը լրիւ վճարել. 5) Քննութեան առնել աշխատավարձի չափը 1919 թուի մարտի մէկից. 6) Կանոնաւորել շուկայում կենսական անհրաժեշտ մթերքների գները և պատժի ենթարկել գները բարձրացնողներին. 7) Ազատ խօսքի, մամուլի, ժողովների ազատութիւն և անձի անձեռնմխելիութիւն։

Յիշեալ պահանջները գործատէրերը պիտի ընդունեն 1919 թուի մարտի 2-ին, առաւօտեան ժամի 9-ին։ Հակառակ դէպքում կենտրոնական գործադուլային կոմիտէն ընդհանուր գործադուլ է հրատարակելու և նրա բոլոր հնարաւոր հետևանքների համար իր վրայից պատասխանատուութիւնը վերցնում է։

Գործատէրերը վերոյիշեալ պահանջները չեն բաւարարել։ Գործադուլային կոմիտէն գործադուլ յայտարարեց մայիսի 2-ին, առաւօտեան ժամի 9-ին։

Կենտրոնական Կոմիտէ

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍԵՒԱՍՏԱՊՈԼՈՒՄ

Սևաստապոլում, այնտեղից եկողների ասելով, հետևեալ դրութիւնն է ստեղծուած. քաղաքում արդէն Խորհրդային իշխանութիւն է հաստատուած, որ ֆրանսիացիներից պահանջում է նրանց նաւատորմի հեռանալը։ Կադետներն՝ արիւնահեղութիւնից խուսափելու համար պահանջում են, որ Ղրիմը յանձնուի Խորհրդային իշխանութեանը։ Դաշնակիցների նաւերից մի ջոկատի հրամանատարութիւնը պահանջում է թողնել և հեռանալ Սև ծովի ափերից։

(«Искра»)

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԼԱԴԻԿԱՒԿԱԶՈՒՄ

Վլադիկաւկազում պատերին յայտարարութիւն է կպցրած, որով քաղաքից դուրս գալն արգելւում է։ Արգելքը վերաբերում է նաև կին-բժիշկներին, ուսանողուհիներին և ֆարմացեւտներին։ («Искра»)

ՌԱԶՄԱՄԹԵՐՔ ԿԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

Կարսի բերդի ռազմամթերքը անցել է անգլիական հրամանատարութեան ձեռքը, որի

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ Թիֆլիս, 9 մայիսի

ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԻ ՃԳՆԱԺԱՄԸ

Վերջին հեռագրական տեղեկութիւնների համաձայն, մօտ է վախճանը այն «սոցիալիստական» դժոխքի, որ հաստատել են Ռուսաստանում Լենինը և իր արբանեակները։ Գերմանական կայսերական կառավարութեան թոյլտւութեամբ, որպէս «խեղդիչ գազ», մտնելով Ռուսաստան, նրանք իրենց նպատակ դրին, յենակէտ դարձնելով այս տնտեսապէս և կուլտուրապէս յետամնաց երկիրը, առաջ բերել համաշխարհային սոցիալական յեղափոխութիւն։ Մինչդեռ ոչ միայն մի շարք յայտնի բուրժուական գիտնականներ, այլև սոցիալիստական թէօրետիկներ, որոնց թւում Մարկսի լաւագոյն կոմենտատոր Պլեխանովը, ռուսական յեղափոխութիւնը բնորոշում էին որպէս «բուրժուական», որը պիտի տար Ռուսաստանին պարլամենտական կարգեր և լայն, քաղաքական ազատութիւններ. Լենինի և իր ընկերների կարծիքով հասել է ժամը սոցիալիզմի իրականացման համար, և օգտագործելով ռուսական յեղափոխութիւնը պէտք է տապալել կապիտալիստական կարգերը Եւրոպայում։ Սոցիալիզմի յաղթանակի համար պահանջւում են որոշ օբեկտիւ պայմաններ, կապիտալիզմի խիստ զարգացումը, երբ նա ինքն իրեն պիտի ոչնչացնի, մինչդեռ այժմ կապիտալիզմը ոչ միայն չի հասել իր զարգացման գագաթնակէտին, այլ նա ունի խաղալու խոշոր առաջադիմական-կուլտուրական դեր, որովհետև ամբողջ աշխարհամասերի բազմաթիւ՝ երկրներ դեռ համարեա թէ չեն անցել կապիտալիստական կարգերի։

Ռուս բոլշևիկները, հակառակ այս տեսակէտին, սկսեցին իրենց սոցիալական էքսպերիմենտը Ռուսաստանի և բազմատանջ ռուս մուժիկի հաշուին։ Հետևելով բլանկիստական գործելակերպի՝ նրանք բռնի կերպով իրենց ձեռքը ձգեցին իշխանութիւնը Համառուսական Հիմնադիր Ժողովի նախօրեակին։ Ցարիզմի նման յենուելով սուինների ուժի վրայ, նրանք սկսեցին անսանձ տեռրորի մի շրջան, ոչնչացնելով անհատի բոլոր ազատութիւնները, ստեղծելով չնչին փոքրամասնութեան բռնակալութիւնը մեծամասնութեան վրայ։ Այսպիսով նրանք ամենամեծ հարուած հասցրին սոցիալիզմի գաղափարին, որովհետև այն, ինչ որ կայ այժմ Ռուսաստանում՝ ամենևին չի կարող համարուել աւելի բարձր կուլտուրա, քան գոյութիւն ունեցողը, այլ մի գերազանցապէս յետադիմական երևոյթ։

«Հացի և հաշտութեան» փոխարէն ռուս ժողովրդին տալով սով և շարունակական պատերազմ, բոլշևիկները չէին դադարում մտածելու և գործելու յօգուտ համաշխարհային յեղափոխութեան իրագործման։

Կենտրոնական պետութիւնների պարտութիւնը և նրանց մէջ ստեղծուած յուզուած ժողովրդական տրամադրութիւնը խիստ աւելացրին բոլշևիկների եռանդը։ Նրանք յոյս ունէին ստեղծել սովետական իշխանութիւն նախ Գերմանիայում և Ռուսաստանում, ապա իրենց գործունէութեան թափը ուղղել յաղթող կողմը։ Բայց բոլշևիզմը, որպէս մի քաղաքական շարժում կարող է տեղի ունենալ տնտեսապէս և կուլտուրապէս յետամնաց երկրներում, որոնց մէջ շնորհիւ պատերազմի հասցրած ծանր հարուածների ժողովուրդը հիւծուել է և քայքայուել։ Ահա թէ ինչու սովետական իշխանութիւնը հաստատուեց համեմատաբար յետամնաց Հունգարիայում և խլրտումներ առաջ եկաւ Աւստրիայում, մինչդեռ գերման ժողովուրդը, որը սովոր է տալու աշխարհին կուլտուրական բարձր նուաճումներ, չէր կարող փոխադրել իր երկիրը ռուս մուժիկի համար ստեղծուած կարգերը, և նա իր ձայների ճնշող մեծամասնութիւնը տուեց Հիմնադիր Ժողովի ընտրութիւններին այն հոսանքներին, որոնք կանգնած են ազգային և պետական տեսակէտի վրայ։

Բայց բոլշևիկական պարագլուխները չէին յուսահատւում, նրանք շարունակում էին անվերջ տպուող թղթադրամների միջոցով իրենց քանդիչ գործը հարևան երկրներում։ Ուկրայնայի և Ղրիմի գրաւումը աւելի ևս մեծացրեց նրանց եռանդը։

Սակայն հակաբոլշևիկեան ուժերը ևս չեն դադարում գործելուց։ Սովետական Ռուսաստանի շուրջը այժմ ստեղծուել է մի օղակ, որը հետզհետէ սեղմւում է։

Մանր, նոր ազատագրուող ազգերը իրաւացի կերպով նկատում են բոլշևիզմի յաղթանակի մէջ մի վտանգ իրենց ազատագրման գործի համար, ահա թէ ինչու ֆինները, լեհերը, չեխօ-սլովակները, ռումինները, յոյները այժմ ամենաեռանդուն պայքար են մղում բոլշևիզմի դէմ։ Վերջին լուրերի համաձայն, հունգարական սովետական իշխանութիւնը տապալուած է և Բելա-Կունի կառավարութիւնը անձնատուր է եղել։ Ռումինները, չեխօ-սլովակները և ֆրանսիական զօրքերը մտել են Բուդապեշտ։ Ուրիշ ճշգրիտ տեղեկութեան համաձայն, Հոֆմանի կառավարութիւնը, որը վայելում է բաւարական ժողովրդի մեծամասնութեան համակրութիւնը, գրաւել է Միւնխենը և այսպիսով վայր ձգել բաւարական բոլշևիկների իշխանութիւնը։

Այսպիսով Եւրոպայում սկսուած բոլշևիկեան շարժումը վերջացած պիտի համարել և հակասովետական ուժերի չափը ներքից ուղղւում է բուն Ռուսաստանի բոլշևիզմի վրայ։ Ֆինները Դաշնակիցների օգնութեամբ սպառնում են Պետրոգրադին, անգլիացիները ուժեղացնում են հիւսիսային բանակը, որի համար նոր զօրակոչ են յայտարարել Անգլիայում, Ֆրանսիայում մեծ գումարներ են յատկացուած բոլշևիզմի դէմ պայքարելու համար։ Միւս կողմից ռուսական հակաբոլշևիկեան ուժերը զօրեղանում են, ադմիրալ Կոլչակի լուրջ աջողութիւնները մեծ վախ են պատճառում Տրոցկուն։ Հետևապէս Լենինի ստեղծած սովետական հասարակապետութիւնը ճգնաժամի մէջ է։ Լինելով անախրոնիզմ, չհամապատասխանելով ներկայիս սոցիալ-քաղաքական պայմաններին, բոլշևիզմը մօտալուտ մահուան է դատապարտուած։ Եւ ռուս ժողովուրդը ազատուելով ցարիզմից Դաշնակիցների օգնութեամբ, հենց նրանց աջակցութեամբ էլ պիտի փրկուի բոլշևիկեան դաժան լուծից։

կարգադրութեամբ այդ բոլորը ուղարկւում է Վրաստանի վրայով Բաթում և այնտեղից էլ Կամաւորական բանակին։

(«Искра»)

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿՈՒԲԱՆՈՒՄ

Կուբանի փախստականները պատմում են, որ Նովոռոսիյսկում տեղի են ունեցել երիտասարդների մի շարք գնդակահարութիւններ, որոնք հրաժարուել են զինակոչից։

(«Искра»)

ԴԵՆԻԿԻՆԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

«Искра»-ն արժանահաւատ աղբիւրներից հաղորդում է, թէ մօտ օրերս Կամաւորական բանակի գլխաւոր հրամանատար գեներալ Դենիկինը կը թողնի իր պաշտօնը։ Դենիկինի դէմ մեծ անբաւականութիւն է տիրում. նրան մեղադրում են անվճռողականութեան մէջ։ Ասում են, որ նրա յաջորդը կը լինի գեներալ բարոն Վրանգելը, որին պաշտպանում են և Դաշնակիցները, որոնք նոյնպէս անբաւական են գեներալ Դենիկինից։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՎՐԱՑ ՀԵՌԱԳՐԱԿ. ԳՈՐԾ.)

ԲՈԼՇԵՒԻԿԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

Բոլշեւիկների նահանջը

Ռոստովի ուղղութեամբ հակառակորդը կենտրոնացրել էր մեծ ձիաւոր ուժեր և կատաղի յարձակումներով 20 վերստ յետ մղեց մեր զօրամասերին Մոնեչինսկօ կայարանից դէպի հարաւ-արևելք, որի պատճառով մեր հարաւում գտնուող միւս զօրամասը ստիպուած եղաւ յետ քաշուել և բռնել գետից 15 վերստ հարաւ, Մանիչի գիծը։ Ցիխորեցկու ուղղութեամբ հակառակորդը խոշոր ուժերով մեր մասերը յետ մղեց դէպի Մանիչի աջ ափը։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

Գերման-աւստրիական պատուիրակութիւնը

Գերման-Աւստրիական խաղաղարար պատուիրակութիւնը, որը մայիսի 12-ին հասել էր Սանժերման, կազմուած է 30 մարդուց, որի գլուխն է անցած աւստրիական նախկին զինուորական նախարար Դ. Կլէյնոմը։

Գերմանական պատուիրակութիւնը

«Թանը» քննադատութեան է ենթարկում է գերմանական խաղաղարար պատուիրակների լիազօրութիւնը և ուշադրութեան է հրաւիրում պրուսական ազգային պարլամենտի ստորագրութեան բացակայութեան վրայ։ Նա նկատում է, որ խաղաղութիւնը չպէտք է կնքել գերմանական առանձին նահանգների հետ, այլ գերմանական կենտրոնական կառավարութեան հետ, որի անունից գերմանական պատուիրակները լիազօրութիւն չունեն։ Պետական կոմիտէն և ազգային ժողովը միայն կարող են ընդունել կամ մերժել խաղաղարար բանակցութեան հետևանքները, որոնց յայտարարութեան համար, համաձայն սահմանադրութեան, չի պահանջւում նրանց համաձայնութիւնը։ Համաձայն պետական ժամանակաւոր սահմանադրութեան, նախագահը հանդիսանում է պետութեան ներկայացուցիչը արտաքին յարաբերութիւնների մէջ և նրա լիազօրութիւնը, նրա ստորագրութեամբ և մինիստր-նախագահի վաւերացմամբ ունեն նոյն օրինականութիւնը, ինչպէս և ֆրանսիական լիազօրութիւնը, որը ծանօթութեան մէջ ասում է, թէ խաղաղութիւնը պէտք է վաւերացրած լինի պարլամենտի միջոցով։

Վերսալի միջադէպը

Կիրակի, Վերսալում պատահեց հետևեալ միջադէպը. Խաղաղարար պատուիրակութեան երկու անդամ պատրաստւում էին ուղևորուել Բեռլին և գնալու լիազօրութիւն ստացել էին գնդապետ Անրիից։ Հիւսիսային կայարանում օրապահ սպան յայտնեց, թէ Անրիի թոյլտուութիւնը բաւական չէ, և երբ գերմանական պատուիրակները բողոքեցին, այն ժամանակ նա սպառնաց ձեռնափայտով։ Նրանց նորից Վերսալ ուղարկեցին։ Գերմանական պատուիրակները բողոքեցին ֆրանսիական կառավարութեանը։

Խաղաղարար պայմանագիրը

Հաշտութեան պայմանագրի բնագիրը ընդունուած է կռւող կողմերից 5 ժամ հեռո նիստից յետոյ։

Կայզերին դատի յանձնելու և պատերազմի ընթացքում կատարուած ոճրագործութիւններին վերաբերեալ կէտերն անցան, իսկ գերմանական նաւատորմիղը խորտակելու հարցը մնաց բաց, որովհետև ամենայն դէպքում ովկիանոսի նաւատորմիղը չի վերադարձնուի Գերմանիային։ Կրիպլին Իտալիայի ներկայացուցիչ էր փակ նիստում և ոչ մի բողոք չյայտնեց։ Ամեն բան պատրաստ է վաղը յանձնելու Գերմանիային հաշտութեան պայմանագիրը։ Երկու հարիւր պատճէն կը յանձնուի գերմանական պատուիրակութեանը։

Մամուլի ներկայացուցիչները

Այժմ յայտնի եղաւ, որ մամուլի ներկայացուցիչները հնարաւորութիւն ստացան Վերսալի փակուած նիստին ներկայ գտնուելու և այն՝ շնորհիւ Վիլսոնի անձնական աջակցութեան։ Լլոյդ Ջորջը և Կլեմանսօն գտնում էին, որ թղթակիցների ներկայութիւնը կը ստորացնի մոմենտի շուքը։ Երբ նախագահը սկսեց պնդել, Անգլիան և Ֆրանսիան յայտնեցին, թէ թղթակիցների համար տեղ չկայ։ Այդ ժամանակ Վիլսոնը Լլոյդ Ջորջի և Կլեմանսոյի հետ միասին գնաց Վերսալ և ցոյց տուեց նրանց, թէ Տրիանի պալատում հեշտութեամբ կարելի է 45 թղթակիցներ տեղաւորել։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

Կայսրը դատի տակ

Պատերազմի պատասխանատու յանձնաժողովը առաջարկում է խնդրել Նիդերլանդայից՝ յանձնել կայզերին իրեն՝ միջազգային արբիտրաժային դատին ենթարկելու համար։

[illegible]

Ամերիկական մի քանի թղթակիցներին թոյլ է տրուած ներկայ լինել Վերսալի նիստին, երբ գերմանական միլիտարիզմին կը հասցուի վերջին հարուածը, և երբ Կլեմանսոն հաշտութեան պայմանագիրը կը յանձնի պարտուած աշխարհակալ յունկերներին, որոնք այնքան լաւ ներկայացուած են ի դէմս Բրոկդորֆի, ճարպիկ և քաղցրախօս մի անձնաւորութեան, որը հոնների պատուիրակութեան գլուխն է կանգնած։ Այդպիսով Ֆրանսիան վրէժխնդիր կը լինի այն ստորացուցիչ հաշտութեան, որը նրան ստիպել էր 48 տարի սրանից առաջ ստորագրել Գերմանիան։

Բելգիայի հատուցումը

Ամերիկական մի դիւանագէտ յայտնել է, թէ կայացել է համաձայնութիւն, որով լիակատար բաւարարութիւն է տրուած Բելգիայի պահանջներին, գլխաւորապէս նրա 500 միլիոնի հասնող ֆրանկների հատուցման վերաբերմամբ։

Հունգարական դելեգատները

Հունգարական դելեգատները հրաւիրուած են մայիսի 15-ին։ Աւստրո-Հունգարական հաշտութեան պայմանագրի կազմելու աշխատանքները կըսկսուեն հինգշաբթի օրը։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Թագաւորական տան անդամները Բաթումում. — Թիֆլիսում ստացուած լուրերի համաձայն, Բաթում եկած անգլիական յածանաւով այնտեղ են եկել Մարիա Ֆեոդորովնան և Նիկոլայ Նիկոլայեւիչը։

◆ Տեսլենկոն Բաթումում.—Թիֆլիսում ստացուած տեղեկութիւնների համաձայն, Բաթում է եկել նախկին պետական դումայի անդամ իրաւաբան Տեսլենկոն։

◆ Ձերբակալուած կոմիսար.—Վրաց ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ Բաթումում ձերբակալուել է քրէական միլիցիայի պետ Ալէյշվիլին։

◆ Ապրանքի փոխանակութիւն.—Վրաստանի կենտրոնական պարենաւորման խորհուրդը բանակցութիւններ է սկսել Տաճկաստանի և Եւրոպայի հետ՝ ապրանքների փոխանակութեան վերաբերմամբ։

◆ Մերժուած միջնորդութիւն.—Արդարադատութեան մինիստրութիւնը միջնորդութիւն է յարուցել Սահմանադիր Ժողովի առաջև, որ յետաձգուի երդուեալ ատենակալների ընտրութիւնը։ Միջնորդութիւնը մերժուել է։

◆ Միլիցիայի վերակազմութիւն. Քաղաքային վարչութեան կարգադրութեամբ վերակազմութեան է ենթարկւում Թիֆլիսի քաղաքային միլիցիան։ Առայժմ ենթադրւում է պաշտօնից արձակել մօտ 200 կոմիսարներ, կոմիսարների օգնականներ և միլիցիոներներ, որոնց փոխարինելու են Քութայիսից բերած նոր մարդիկ։

◆ Նշանակում.—4-րդ թաղամասի կոմիսար է նշանակուել նախկին պրիստաւ Միքաբերիձէն։

◆ Սահմ. Ժողովի ներկայ նիստը.—Այսօր կայանալու է Վրաս-

ՓՈՔՐԻԿ ՓԵԼԻԵՏՈՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՄՇԱԿԻ ՆՇՎԱՆՏԷՔԸ

Էս թազա տարին ջեր չէր կաղնի, վուր մէ օր միր տուն մէ պստի զապիսկա բերին իմ անունով, թէ՝ փլան-փլան օրը, փլան-փլան սահաթին ու փլան-փլան տեղը համեցէք, ես էլ վի կացայ ու գնացի էտ օրը, վուր իմանամ, թէ ինչի են կանչի ինձ։

Գնամ, տեհնիմ ինչ. միր օրիորթ «Մշակի» նշվանտէքն է։

Հալբ Ասծու, վուր շատ ուրախացայ. վա՛յ, մարթ վունց չուրախանայ, ինօր իմանում է, վուր վուրփի համար տէր ին գթի։

Օրիորթի հէրը՝ Գրիգուր Արծրունովը, լուս դառնայ նրա հոգին, մէնակ էտ մէկ ու ճար ախչիկ ունէր ու դրամէն սավայ էլ ուրիշ վուրթի չէ ունեցի. խեղճը դրան էնենց էր սիրում, վուր ինչ ունէր ու չունէր, սաղ իր կարողութինը դիփ դրա վրէն մսխից. գիշեր-ցերէկ դրա դարդումն էր, թէ վծւնց անէ, վուր ինօր մեռնի, իր ազիզ ախչիկն անտէր ու մունդրէկ չմնայ. մէ օր էլ էտ փքրումն էր, վուր մէքաշ հիւընդացաւ ու գողնքումը պարկից ու էն պառկիլն էր, վուր պառկից, էլ չըվիկացաւ, մեռաւ ու իր մուրազը փուրումը մնաց։

Աստուծ նրա վուրփին անտէր չթողուց. ախչկայ բիձէքը՝ Ալէքսանդր Քալանթարովը ու Համբարձում Առաքելովը հօր տեղը բռնեցին, դրան իրանց հալալ վուրթու պէս մեծացրին, տիրութին արին ու վիրջն էլ ուզեցին, վուր քանի սաղ ին իրանց աչկերով տեհնին դրա բախտաւորութինը, մագրամ Աստուծ ուրիշ թահար կամեցաւ. օղորմած հոգի Քալանթարովը մէ օր Խօջիվանքն էր գնացի, վուրդի ախչկայ հէրն է թաղած, էնդի մէբաշ վէր էր ննգի ու վախճանուի. նրամէն էգնէն օրիորթի տէրը մնաց մէնակ լուսահոգի Առաքելովը. նա ախչկայ գլխին փառվանի պէս էր կաղնած ու օչըվին չէր թողնում, վուր մէկը դրա վրէն մէ փիս բան ասէ, մէ ձէն-ծպտուն հանէ ու ան դրան բամբասէ, էն սահաթին էգթաւուրներուն էն տիղն էր գցում ու էնենց էր նրանց հէրն անիծում, վուր մկան ծակն էին պտրտում, վուր նրամէն թաւ կենան. էտ դոչաղութինն էր տարաբը, վուր նրանք նամարդութին արին ու խեղճին նահատակեցին։ Աստուծ օրիորթին դուշմնի սրտով չարաւ ու վուրփին անտէր-անտիրական չթողուց. գլխին տէր կաղնեցին բիձու վուրթիքը՝ Լեոնն ու Սուրէնը ու իրենց քվիր պէս մաիկ տուին. մագրամ մէ քիչ վուխտ էգնէն, ինօր վարավուրդ ին անում ու տեհնում, վուր իրանք ջեր շատ ջեհելնիր ին ու դրան մէնակ տիրութին չին կանա անի, համ էլ էն, վուր օրիորթը շատ է մինձացի ու մարթու տալու վուխտն է էկի, վիր ին կենում, էնթէն ին ննգնում, էսթէն ին ննգնում, մէ տղայ ին գթնում, բէլգա ին տալ տալի ու էտ օրը նշվանտէք սարքում։

Դիփ միանս ազգականնիրս մօտ էինք էլի, ինօր դալի դուռը բաց էլաւ բօյ-բուսաթով մէ պճնած տղայ ներսիւ էկաւ. դիփունանց գլուխ տուեց ու նորահարսի դիվնի վրէն նստից. էն նմուտին իմացայ, վուր սա նորափեսէն է ու էրեւում է, վուր շատ ամանչկուտ տղայ է։

Թամադա ջոկեցին ատվակատ Սպենդերովին, Լեոնն էլ, վունց որ օջախի մինձն ու օրիորթի հօրփուխը, վիկացաւ ու խօսեց դիփունանց առաջ։

— Միր թանգագին ղօնաղնիր,—ասեց.—Աստուծ միր ախչկայ բախտը բաց արաւ ու ես ու Սուրէնը նրա համա մէ լաւ տղայ ճարեցինք. դրա համա մէ քանի ուզողնիր դուս էկան, մագրամ նրանց մէջ դիփունանցմէն սիրունը միր նորափեսէն էր. էսօր նշվանտէք սարքեցինք ու ձեզ մինձրեցինք, վուր նրա հիդ ծանօթվիք ու մէ լաւ քէփ անինք. ես խմում իմ նորահարսի ու նորափեսի կենացը, համաշա բախտաւուր ըլին ու Աստուծ շնաւուր անէ։

Սուրէնը նրա կուխկին նստած էր ու ղայմ բղաւից.

— Ամին, տէր Աստուծ շնաւուր անէ. ուռա՜։

Մինք էլ նրա հիդ ուռա՜ ձէն տուինք ու շնուրհկեցինք, վուր շնաւուր ըլի, նորափեսի վուտն էս օջախումը բախտաւուր ըլի, նորահարսն ու նորափեսէն մի բարձի ծիրանն ու աշնիկը տղայ ըլի. մէ-մէ ստաքան էլ վաղապրաւուրդի ջուր խմեցինք, չունքի հիմի սոցիալիստոբա է ու նշվանտէքումն էլ մօղա չէ, վուր շնուրհկելու վուխտը գինի, ան արաղ, ան շամպանսկի ու ան լիմոնադ խմեն։

Էս լաւ քէփումն էինք, ինօր ախչկայ մամիդի տղայ Լեոն Դանիէլովը հնձղութին արաւ, հուջաթ կաղնից ու դէմուդէմը Լեոնին ու Սուրէնին ասաւ.

— Դուք ինչ պրաւա ունիք,—ասմ է,—վուր միզ վունչինչ չիք հարցնում, դուք էրկուստ մէնակ ձեզ ու ձեզ տղայ իք ջոգում ու մարթու տալի միր ախչկան. մինք ուփրօ շատ ամագ ունինք դրա վրէն, քանա դուք էրկուսդ. թէ դուք էրեք, մէկ էլ օրն իք էկի, մինք դիփ էսօր ինք. դուք վճռըդի էիք, ինօր մինք ախչկան տիրութին էինք անում. ես իսկի ղաբուլ չիմ ու պրոտեստ իմ անում, վուր միր ախչկան նշնում իք։

Իր խօսքը վիրչացրուց ու էլի իր սկամու վրէն ջգրած յիդ նստից. վունց շնուխկից ու վծւնց էլ խմից։

Միր Թամադին էս հակառակութինը դուր չէկաւ ու նրան մէ լաւ խրատից.

— Նշվանտէքն,— ասմ է,—սուփ գուրծ է ու էս գուրծի մէջ լիզու խառնիլը շատ մինձ միխկ է, չունքի ախչկայ ու տղի բանը ինգնքումն է շինւում. մինք էստի չինք մօղ էլի, վուր մէկմէկու հիդ սպոր անինք, միզ էստի մինձրիլ ին, վուր նորափեսի հիդ ծանօթունինք, նշվանտէքը շնուխկենք, ուրախ ժամանակ անցկացնինք ու լաւ քէփ անինք... փեսա ջան, հիմի հիրթը քունն է, մէ կենացն էլ դուն ասա, գեթաղվանէ։

— Գլխիս վրէն, Թամադա ջան,—Նորափեսէն ամանչելով ասաւ,—ես օրիորթին ջեր էնչախն էի սիրում, ինօր ես շկօլի աշկերտ էի ու դա էլ միր թաղի շկօլումն էր

ատենի Սահմանադիր Ժողովի հերթական նիստը։ Օրակարգն է՝ 1) Հպատակութեան վերաբերեալ նոր օրինագիծը, 2) սոց.-յեղափոխականների յարուցած հարցապնդման շարունակութիւնը Քութայիսի քրէական միլիցիապետ Աղեշլիձէի գործունէութեան մասին, 3) ազգ.-դեմոկրատների հարցապնդումը՝ Թիֆլիսի դատաստանական պալատի աւագ նախագահ Մղվիլեևին պաշտօնից արձակելու մասին, 4) ազգային դեմոկրատների հարցապնդումը Ջեգուի կամուրջի պայթեցման մէջ մեղադրուողներին վերջնականօրէն ազատելու մասին, որոնց մահուան պատիժը փոխել էին 12 տարուայ տաժանակիր աշխատանքի։

◆ Գրուզենբերգի թաղումը Թիֆլիսում.—Երէկ տեղի ունեցաւ ընդաւոր տիֆից վախճանուած երդ. հաւատարմատարների ընկերութեան նախագահ Մ. Օ. Գրուզենբերգի թաղումը՝ ներկայութեամբ իրաւաբանական դասի և ներքին գործերի մինիստրի և բազմաթիւ հասարակութեան։

◆ Քաղաքագլխի իրաւունքների յայտարարումը.—Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը քաղաքագլխին ճանաչելով իբրև միլիցիայի գլխաւոր, նրան իրաւունք է տուել իր կարգադրութիւնները համաձայնեցնել պատժագրքի 69-դ յօդուածին և ինքնագլուխ պատժի ենթարկել օրինազանց աւագ և կրտսեր միլիցիոներներին։

◆ Արտակարգ դատարանում.—Երէկ արտակարգ դատարանում քննւում էր Է. Ս. Ժղենտիի գործը, որ մեղադրւում էր Վրաստանի պարլամենտի անդամներ՝ Վ. Մ. Կևլիշվիլուն և Ն. Ջիաբարաշվիլուն կողոպտելու մէջ։

◆ Սաբինինը պաշտօնանկ.—Թիֆլիսի շրջանային դատարանի անդամ Սաբինինը, համաձայն իր դիմումին՝ արձակուած է պաշտօնից։

◆ Շաքար չկայ.—Որովհետև քաղաքում շաքարի մեծ պակասութիւն է, ուստի ազգաբնակութեանը յունուար ամսից յետոյ շաքար մատակարարելու հարցը մնում է անորոշ։

◆ Սապոն ազգաբնակութեան համար.—Այս օրերս Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան պարենաւորիչ բաժանմունքը շրջանային կոմիտէների միջոցով ազգաբնակչութեանը բաժանելու է սապոն չնչին կէս ֆ.։

◆ Եգիպտացորենի ալիւր.—Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան պարենաւորիչ բաժանմունքը մեծ քանակութեամբ եգիպտացորենի ալիւր է գնել, որ և շուտով բաժանելու է շրջանային կոմիտէներին ազգաբնակութեանը տալու համար։

◆ Հոգևոր սէմինարը պետական.—Վրաց կառավարութիւնը պարզաբանել է, որ Թիֆլիսի բոլոր հոգևոր դպրոցների, նոյնպէս և հոգևոր սեմինարիայի շէնքերը կազմում են պետական սեփականութիւն։

◆ Սպիտակեղէն և ալիւր.—Ամերիկական կոմիտէն Ախալցխայի և Ախալքալաքի գաղթականների համար 2 վագոն ալիւր և 3 վագոն սպիտակեղէն է ուղարկել, իսկ Շուլաւերի շրջանի ազգաբնակութեան համար՝ 1,500 փ. ալիւր. նոյնչափ ալիւր է ուղարկել Շուլաւեր նաև Վրաց կենտրոնական կոմիտէն։

◆ Մետաղագործների մէջ.—Մայիսի 6-ին տեղի ունեցաւ մետաղագործ բանուորների միութեան յանձնաժողովի և գործարանատէրերի ընկերութեան ներկայացուցիչների ժողովը, որ պէտք է ստորագրուէր կոլլեկտիւ պայմանագիրը։ Սակայն գործարանատէրերի ներկայացուցիչները չստորագրեցին ասելով, որ իրենց ընկերութեան բոլոր անդամների համաձայնութիւնը չեն ստացել, ապա նրանք երաշխիք պահանջեցին, որ պայմանագրի ոյժը կը տարածուի բոլոր ձեռնարկութիւնների վրայ։ Հարցը վերջնականօրէն կը որոշուի յաջորդ նիստում։

◆ Գաղթականների գնացքները.—Վրաստանի երկաթուղային երթևեկութեան պետ Աբելովը Թիֆլիսի և Նաւթլուղի կայարանների պետերին հեռագրում է, որ չնայած իր կարգադրութեանը—մաքրել և ախտահանել յոյն և հայ գաղթականներին Կարս, Ալէքսանդրապոլ տեղափոխող գնացքները, այնուամենայնիւ նրանք շատ անմաքուր են և գաղթականութիւնը ստիպուած է այդպիսի հակաառողջապահական պայմաններում ճանապարհել։ Եւ երկրորդ անգամ դիմում է նրանց ու կարգադրում, որ գաղթականների տեղափոխութեանը յատկացուած գնացքների վրայ պէտք եղած հոգածութիւն տարուի։

◆ 1 ֆունտ հաց օրական.—Վրաստանի կենտրոնական գաղթականական կոմիտէն Ախալքալաք և Ախալցխա մեկնող գաղթականներին օրական 1 ֆ. հաց է տալիս։

◆ Մելիք - Ասլանովի հեռագիրը.—Ադրբէջանի հանրապետութեան ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստր Մելիք Ասլանովը Վրաստանի երկաթուղիների կառավարչին մայիսի 6-ին հեռագրել է, որ Բագուի և Փոյլի մէջ գնացքների երթևեկութիւնը չի դադարել և ըստ առաջնոյն կանոնաւոր կերպով կը շարունակուի։ Հեռագիրը Թիֆլիսում ստացուել է մայիսի 7-ին։

◆ Ձերբակալուած գողեր.—Մի քանի օր առաջ Նաւթլուղսկայա փ. № 11 տանն ապրող Ռ. Յովսէփեանի բնակարանից անյայտ չարագործները գողացել էին 12,000 ռ. կերենկաներ և բոներ։ Ձեռք առած միջոցների շնորհիւ մայիսի 5-ին ձերբակալուել են չարագործները—Նիկոլայ և Արտաշէս Յարութիւնեանները, որոնք վերադարձրել են գողացած գումարը։

◆ Խոշոր գողութիւն.—Փուշկինսկայա № 1 տանն ապրող Ա. Սահակեանը յայտնել է միլիցիային, որ մայիսի 6-ին իր բնակարանից անյայտացրուել է մի ճամպրուկ, որի մէջ եղել է 77,000 ռ.։ Կասկածով ձերբակալուել են՝ Աստղիկ Սահակեան, Սեդր. Առաքելեան և Գաբրիէլ Շահնազարեան։

◆ Սպանութիւն.—Միլիցիոներները մայիսի 7-ին Խոջիվանքի գերեզմանատան մօտ գտել են Վարդան Վերդեանի դիակը։ Կասկածով ձերբակալուել են կինը՝ Վարվառէ Վերդեանը, Գէօրգի Գելքաշվիլին, Ա. Յարութիւնեանը, Ալ. Արխիմանդրիդեանը և Ալլահվերդեանը։

ԱՅՍՕՐ

Ֆրանկո-Կովկասեան Սալոնի այսօր, ուրբաթ, հերթական jour fixe-ը յատկացուած է «Մշակ» լրագրին։ Զրոյց Գրիգոր Արծրունու կամքը, ա. Մարիամ Մելիք-Ադամեան, Անդրէաս Արծրունի, Ալէքսանդր Քալանթար, Համբարձում Առաքելեան, Յովհաննէս Տէր-Մարկոսեան, Խաչատուր Մալումեան։ Սկիզբը երեկոյեան 7 ժ. այսու հրաւիրւում են «Մշակի» աշխատակիցները, թղթակիցները, բաժանորդները և առհասարակ Մշակի վիճակով հետաքրքրուողները։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲՈՐՍԱՆ

8 մայիսի

Ռուսական «Նիկոլայեւսկի» վալիւտայի դրութիւնը ամուր է, ընդհակառակը, «Կերենսկի» փողերը առաջարկութեան մէջ են։

100 ռուբլիանոցներին վճարում են՝ նորերին (կապերով) մինչև 200 տոկոս յաւելումով, հներին 135—140 տոկոս յաւելում։ 500 ռուբլիանոցները շրջանառութիւն ունեն մինչև 145 տոկոս յաւելումով, իսկ մանր կուպիւրները 55 տոկոսով։

«Կերենսկի» 1000 ռուբլիանոցները առաջարկում են 38 տոկոս յաւելումով, բայց առնողները բացակայում են. 40 ու 20 ռուբլիանոցները ծախւում են 11 տոկոս յաւելումով։

Շատ ամուր են անգլիական ստերլինգները. բանկնոտներին վճարում են 205 ռուբլի, չեկերին՝ 200 ռուբլի։

Մեծ պահանջ կայ տաճկական լիրաների, որոնցից ոսկի լիրաները հասան մինչև 320 ռուբլի, իսկ թղթի՝ 60 ռուբլի։ Շատ թանկացան պարսկական թումանները, որոնք ծախւում են մինչև 120 ռուբլի։

Ռուսական տոկոսաբեր արժէթղթերից պահանջւում են 4 տոկոսաբեր ռենտան 93 ռուբլով։ Պահանջ կայ և Թիֆլիսի Քաղաքային Վարկային ընկերութեան օբլիգացիաների, որոնց դժուար է գտնել և 106 ռուբլով։

Դիւիդենտ արժէթղթերի դրութիւնը անշարժ է։

Փոքր պակասութեան պատճառով չեկերի փոխանակութեան տոկոսը բարձրացել է մինչև 24—25-ը։

ՎՐԱՍՏԱՆ

ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔ

Այսօր նշանակուած է Վրաստանի Սահմանադիր Ժողովի նիստը, ուր քննուելու է նաև ստորև առաջ բերած հպատակութեան նոր օրէնքը։

Մենք ցաւում ենք, որ մամուլը զրկուած է եղել հնարաւորութիւնից նախօրօք իր վերաբերմունքը և կարծիքը արտայայտելու այդ օրէնքի նկատմամբ, որովհետև այն առաջին անգամ լոյս է տեսել միայն «Борьба»-ի № 99-ում (մայիսի 8-ին)։

I

1) Վրաստանի դեմոկրատիկ հանրապետութեան հպատակ է համարւում իւրաքանչիւր բնակիչ, որը ցուցակագրուած է հանրապետութեան որևէ վարչական միութեան մէջ մինչև 19 յուլիսի 1914 թ. (հ. տ.)։

2) Նախկին ռուսական կայսրութեան իւրաքանչիւր հպատակ, որը չէ համապատասխանում առաջին յօդուածի պայմաններին, բայց վերջին 3 տարին, 19 յուլիսի 1914 թուից յետոյ, անընդհատ ապրել է Վրաստանի հանրապետութեան ներկայ տերրիտորիայի վրայ և այս օրէնքի հրատարակումից, երեք ամսուայ ընթացքում, կը յայտնի իր ցանկութիւնը Վրաստանի հպատակ լինելու, կարող է գրուել որպէս Վրաստանի հանրապետութեան հպատակ (յօդ. 4)։

3) Յիշեալ 4-րդ յօդուածի համաձայն Վրաստանի հանրապետութեան հպատակ կարող է համարուել նախկին ռուսական կայսրութեան իւրաքանչիւր հպատակ, որը յարմարում է հետևեալ պայմաններին. ա) եթէ Վրաստանի հանրապետութեան մէջ ունի մի որևէ անշարժ կալուածք կամ իր կեանքի միջոցները ձեռք է բերում իր անձնական աշխատանքով. բ) ապրում է Վրաստանի հողամասում անընդհատ, ոչ պակաս քան երեք տարի. և գ) երեք ամսուայ ժամանակամիջոցում կը յայտնի իր ցանկութիւնը՝ ընդունել Վրաստանի հպատակութիւն։

4) 2-րդ և 3-րդ յօդուածներում ցոյց տուած յայտարարութիւնները ներկայացւում են տեղական հաշտարար դատաւորներին, որը եթէ խնդրատուն բաւականութիւն է տալիս համապատասխան պայմաններին, տալիս է նրան հպատակութեան վկայական։

5) Նախկին ռուսական կայսրութեան հպատակ իւրաքանչիւր վրացի պէտք է ցուցակագրուի Վրաստանի հանրապետութեան հպատակութեան ցուցակի մէջ նաև վերոյիշեալ պայմաններից դուրս (1, 2, 3 յօդ.) եթէ նա, ապրելով Վրաստանում՝ այս օրէնքի հրատարակումից երեք ամսուայ ընթացքում, ցանկութիւն կը յայտնի այդ մասին, եթէ նա ապրում է Վրաստանի սահմաններում՝ տեղական հաշտարար դատաւորներին, իսկ եթէ ապրում է օտար երկրում մերձակայ դեսպաններին։ Այս վերջինները պարտաւոր են տալ խնդրատուին հպատակութեան վկայական։

II

6) Վրաստանի հանրապետութեան հպատակ համարւում են.—

ա) Վրաստանի հանրապետութեան հողամասի կամ նրանից դուրս եղած հպատակ հօր սերունդները.

բ) Վրաստանի հանրապետութեան հպատակ չամուսնացած կնոջ զաւակները.

գ) Վրաստանի հանրապետութեան հպատակի կինը կամ այրին.

դ) Վրաստանի հանրապետութեան հպատակի օրէնքի համաձայն ընդունուած որդեգիրը (որդեգրած տղան և աղջիկը)։

ե) Վրաստանի հանրապետութեան հպատակ կինը, որը ամուսնացել է օտարի հետ, եթէ նա այրիացել է կամ հեռացել է իր ամուսնուց, եթէ ցանկութիւն կը յայտնէ ընդունել Վրաստանի հպատակութիւնը, այլև այդ այրուց կամ ամուսնուց հեռացած անչափահաս որդիները, եթէ նրանք չափահաս դառնալով մի տարուայ ընթացքում կը յայտնեն իրենց ցանկութիւնը պահպանել իրենց հօր հպատակութիւնը։

զ) Օտարների ամուսնութիւնից կամ ամուսնութիւնից դուրս ծնուած անչափահաս որդիները՝ ծնողներին Վրաստանի հանրապետութեան հպատակութեան ցուցակի մէջ մտցնելու օրից։

է) Վրաստանի այն հպատակ կնոջ որդիները, որոնք ամուսնացած են օտարականի հետ, բայց մշտապէս ապրում են Վրաստանի հողամասում, եթէ նրանք չափահաս դառնալուց յետոյ մի տարուայ ընթացքում չեն յայտնի իրենց ցանկութիւնը՝ պահպանել իրենց հօր հպատակութիւնը և

ը) Այն օտարները կամ Վրաստանի ոչ-հպատակները, որոնք հպատակութիւն ձեռք կը բերեն " որոշուած կարգով (натурализація)։

7) Որոշուած կարգով հպատակութեան իրաւունք ձեռք բերելու համար կարող է այդ մասին միջնորդութիւն յարուցանել նա, ով երկու վերջին տարուայ ընթացքում անընդհատ ապրել է հանրապետութեան հողամասում։ Միջնորդութիւնը պէտք է ներկայացնել տեղական քաղաքային ինքնավարութեանը, որը յայտարարութիւնը տալուց մի տարի յետոյ կը քննէ այն և վկայական կը տայ, եթէ խնդրատուն պետութեան և հասարակութեան համար վնասակար անձն չէ։ Միջնորդութիւն յարուցանելու և նրա քննութեան ժամանակամիջոցում խնդրատուն անպայման պէտք է ապրէ Վրաստանի հողամասում։

Ծանօթ.—1. Իւրաքանչիւր օտարահպատակ, որը հանրապետութեան առաջ ծառայութիւններ ունի արած իր գիտական աշխատանքներով, զինուորական գործի օգնութեամբ, հասարակական գործունէութեամբ կամ այլ ճանապարհով, կարող է ընդունուել որպէս Վրաստանի հպատակ առանց պահանջուած ժամանակամիջոցի։

Ծանօթ.—2 Վրաստանի հանրապետութեան հպատակութիւն ձեռք բերելու համար նոյնպէս չէ պահանջւում իւրաքանչիւր օտարահպատակ վրացու համար։

8. Վրաստանի հանրապետութեան հպատակը մի[illegible] ուրիշ պետ[illegible]

9. Վրաստանի հանրապետութեան հպատակները միայն օգտւում են բոլոր քաղաքական իրաւունքներով։

10. Վրաստանի հանրապետութեան հպատակութեան իրաւունքը կորցնում են.—

ա) նա, ով որոշուած կարգով ընդունում է օտար հպատակութիւն.

բ) նա, ով առանց Վրաստանի կառավարութեան թոյլտուութեան ծառայութեան կը մտնի օտար երկրում.

գ) նա, ով զինուորական և այլ պետական պարտաւորութիւնները կատարելուց յետոյ, ցանկութիւն կը յայտնէ դուրս գալ Վրաստանի հպատակութիւնից.

դ) այն կինը, որը ամուսնանալով օտարահպատակի հետ, չի յայտնի իր ցանկութիւնը՝ պահպանել Վրաստանի հպատակութիւնը։

III

11) Վրաստանի դեմոկրատ հանրապետութեան 16 յուլիսի 1918 թ. կանոնադրութիւնը համարել ոչնչացրած։

ՎՐԱՑ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

ՆՈՐԻՑ ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Վրաց սոցիալիստ-ֆեդերալիստների «Սախալխո Սաքմէ» թերթը «Մեր դրութիւնը» վերնագրով հետևեալ առաջնորդող յօդուածն է զետեղել, որ առաջ ենք բերում ստորև.

«Ներկայումս մեր հասարակութեան առանձին ուշադրութիւնն է գրաւում Անգլիան։ Անգլիայի մասին է խօսում մեծը, փոքրը, ուժեղը և թոյլը։ Նրա համար չէ, որ Անգլիան այնպիսի առաջնորդ ղեկավար ունի, ինչպիսին է Ջորջը պետական գործերի համար, այլ և նրա համար, որ մեզ մօտ, մանր ազգերի մօտ, անգլիական գեներալները այնպէս են գործում, որ ստիպում են մեզ աղմուկ հանել, առաջնակարգ նշանակութիւն ունեցող քաղաքական հարցեր բարձրացնել և նրանց համար կռուել։

Անգլիային այս վերջին ժամանակ այն կողմից են ճանաչում, որ նա ծարաւ է խաղաղութեան, բայց այս ինչպէս է պատահում, որ մեզ մօտ խանգարում է խաղաղութիւնն և անկարգութեան մասին խօսք ու զրոյց առաջացնում է հենց Անգլիայի տեղական քաղաքականութեան հետևանքով։

Մեզ համար որոշ չափով յայտնի էր Անգլիայի քաղաքականութիւնը Եւրոպայում, բայց մինչև այժմ ոչինչ չկարողացանք իմանալ Անգլիայի քաղաքականութիւնից մեր վերաբերեալ։ Կլեմանսոն Պարիզում պաշտպանում էր փոքր ազգային պետութիւնների վերացման միտքը, բայց այդ մաքի դէմ դուրս եկան Պարիզում Վիլսոնը և Ջորջը, իսկ մեզ մօտ անգլիական գեներալները արծարծում են Ֆրանսիայի բուրժուազիայի ծրագրները։

Դժբաղդութիւնն այն է, որ մենք մինչև այժմ հաստատօրէն չգիտենք, թէ ինչ մտադրութիւններ ունեն դաշնակից տէրութիւնները Անդրկովկասին վերաբերեալ։ Անգլիացիք եկան մեզ մօտ լուռ, և լուռ էլ մնացին մինչև այժմ։ Նրանք բոլորովին ոչինչ չեն ասել իրենց նպատակների մասին։ Կիսապաշտօն, էլի իրեն Անգլիայի ներկայացուցիչների խօսքերից միայն երբեմն իմանում էինք, թէ Անգլիան կարծես թէ չունի որևէ ագրեսսիւ նպատակներ Կովկասում։ Մենք լաւ գիտենք ամեն իմպերիալիստական տէրութեան բնութիւնը։ Այս աչքի առաջ ունէինք, բայց ամեն մի փորձ՝ գոնէ քիչ պարզել յարաբերութիւնները—ի զուր անցաւ։ Այս վերջին ժամանակ խօսում էին ինչ-որ թերթիկների մասին, ուղղուած Անդրկովկասեան ազգութիւններին, որոնց մէջ իբրև թէ բացատրում էին իրենց այստեղ հիւր լինելու նպատակը։ Զարմանալի չէ, որ այս ժողովուրդը գրեթէ վեց ամիս է այստեղ է գտնւում և միայն հիմա պէտք համարեց մեզ հետ խօսել։ Բայց վերջին ժամանակ տեղի ունեցան մի քանի փաստեր, որոնք ամենքի համար աշկարայ բռնութեան հետևանք են ներկայացնում։

Այս փաստերը անշուշտ շատ նշանակալից են, և ժողովուրդը պէտք է իմանայ, բանը ինչումն է։ Ճիշտ է արդեօք, որ անգլիացիների պահանջմամբ կառավարութիւնը ստիպուած եղաւ ազատ արձակել Ջեգուի կամրջի քանդման մէջ մեղադրուած իմէրներ Շմագալովին,

---

սովորում, էնէնց գժուած էի գրա վրէն, վուր ամեն Աստծու օր քուչումը կաղնում էի, վուր առատ գամ ու գրա էրեսը տեհնիմ. վուր օրը դրան չէի տեհնում, էտ օրն ինձ համա օր չէր։ Ինչոր իմացայ, վուր օրիօրթին ուզումին տա ուրիշին, էն նմուտին առուծը գլուխս խփից ու էնէնց հիւընդացայ, վուր գողէնքը ննգայ ու էլ վուտիս վրէն չէի կանում կաղնի. ես հենց գիդէի, թէ դարդիմէս ջալդ կու մեռնիմ, մագրամ Աստուած ողորմաց ինձ, մեռնիմ նրա զօրութենին, մոցիքուլս էկաւ ու ջուղաբ բերուց, թէ սագլասա ին ու ախչիկն ինձ ին տալի. էս վուր իմացայ, ուրախութենէմէն գժուեցայ, էլ չէի իմանում, թէ ինչ իմ անում. գժի պէս վիր թռայ գողենքիմէս ու էնէնց շապկով-փոխնով տանեմէն ուզում էի դուս վազի ու գամ օրիօրթի մօտ, մագրամ ջալդ խելքի էկայ, շուրերս հաքայ, շառպով վազեցի, էստի էկայ ու բլղա աւելի։ Էս ձմէն վունց փող իմ ուզում ու վունց էլ՝ բաժինք, մենակ գարուդարդակ ախչիկ իմ ուզում. էս շուրերը կու բերիմ, կու հաքցնիմ, ձեռը կու բռնիմ ու սիրուն Մշակիս դուս կու տանիմ. մէ օր էլ չիմ թողնի, վուր դա էստի մնայ, էս հուսած քուչումն ու էս խարաբախանա տներումը. Սոլոլակումը, Մանթաշովի դաբէգումը սիրուն օթախնիր իմ բռնի գրա համա ու էքուց էվէտ էնդի կու տանիմ ու ինչկլի հարսնիքն էլ չիմ մուլափ տայ. մէր տան դռները ձիգ համա գիժ բաց կուլին վիշէր, ցերեկ՝ ճաշին, իրիգնահացին, չատւ վուխտը, էփոր կամենաք, համեցէք մէզ մօզ, պոժալուստա. ձիր ախչկայ տիս ջալդ-ջալդ էկէք, վուր գարդ չանէ. հիմի մինք բարեկամացանք. էս մէր թաղա բարեկամութենի կենացը։

Նորափեսէն ջէր ձեռը չէր տուի տաքնին ու վաղապրաւոդի ջուրը ջէր չէր խմի, վուր ախչկայ կնքաւուր Մէւ Սանդրօն տիղեմէն մէքաշ վիր թռաւ, նրա մօտ վազից, նրա շինքին փաթըթուից ու մէ էնէնց պռօշտի արաւ, վուր սաղ դալէն զընգաց ու նորափեսի էրեսին էլ մէ մինձ հօպի նստից։

Ղուրթ է. քազըր-քազըր մուրաբէք ու կանփետնիր չկերանք, մագրամ նրանց մագիեր էսէնց քաղցր ժամանակ անց կացրինք, իժում էլ վի կացանք, ուրախ-ուրախ դուս էկանք ու գնացինք մէր տնիրը։

Նրամէն դէսն էլ նրանց տիս չգնացի ու նրանց կուար չանցկացայ, մնում էի, վուր հարսնիքութին կու մեծրին ու կեհամ, մագրամ ինչ հարսնիք, հարսնիքը մուշլա է էլի, տղէն ախչկան թողիլ է ու փախի ու էտ բանն էլ էսէնց է էլի։

Նորափեսէն էփոր ախչկան Մանթաշովի դվարէցն է տանում ու ամեն բան սարքում, կարքում. օվ ասիս՝ դուս, դուչման, ծանօթ(ու)ում ին ախչկայ հիգ, ամեն վուխտին տուն ին ննգնում նրա մօզ, նրա կուխկին նստում, մասլահաթ ու սիւլ-բիւլ անում, էնէնց վուր խեղճ ախչկան գիշէր ցերեկ դնջութին չին տալի ու քիչ է մնում, վուր անումն էլ կտրին. էս վուր իմանում ին ախչկայ դէդիդեքը, մամիդէքն ու մէկէլ ազգականները, դիփ մէտի մօզ ին ըլում նորափեսի գլխին ու մէ լաւ նրան շշպրում։

— Փեսայ ջան,—ասմէ նրանցմէն մէկը,—մէր ախչկան էս վիրդի իս բերի, էս աննամուս տիղը, վուր ամեն թօկեմէն փախածն ու չատուքեսանը նրա մօզ տունտղում է անում, նրա հիգ նստում, վեկենում ու նրա անումը կտրում. մէր անումն ու նամուսն աւելի լաւ հաշինք, քանա քու փուղերն ու դվարեցնիրը. մենք նամուսով խալխ ինք էլի ու մէր աղջկանն էլ նամուսով ու աբուռով մեծացրել ինք. նորեսի դէնն էլ չըլի ու չիմանանք էդթավուր բանիր։

— Փեսայ ջան,—ասմ է մէկէլը,—մէր աղջկա համա էս ինչթաւուր շուրիր իս կարիլ տուի, վիս է կադրեբա, համ բէզգանդ ու դիգին են, համ կարճ ու համ էլ իսկի չէ սազ գալի. մինք մէր խեղճ տիղովը դրա համա համ էրգեն, համ սիպտակ ու լաւ կտորեմէն էինք կարում շուրիրն ու համ էլ շատ էր սազ գալի. էդքան փովլաթ ունենաս ու կնգադ էսէնց հաքցնիս, ամութ չէ։

— Փեսայ ջան,—ասմէ վրայ բէբէքը,—քու կնգան էրեխա վուխտը իս իմ մենձացրի, կուխկին իմ նստի, նրա օրօրոցը իս իմ օրօրի, ննի ննիա իմ ասի ու քնացրի, ինձ համա բդալի շալ պիտի առնիս ու ինձ փէշքէշ անիս։

— Փեսայ ջան,—ասմէ վրայ չուբրը,—պստիկ վուխտը կնգանդ իս իմ մանիկ տուի, նրան դօշիս կպցնում ու մեծ էր անում, ծընգանս նստեցնում ու դանդղում էի ասում. ինձ համա մէ ձեռը շուր պիտիս կարիլ տա ու փէշքէշ անիս ինձ։

Մէր նորափեսէն էփոր էտտունք իմանում է, վուռը խփում է ու պուկ, տանեմէն դուս է փախչում, գնում է ու էլ յիդ չէ գալի. դրա վրէն նորահարսի սիրտը գնում է, հիւընդանում է ու գողէնքումը պարկում. դոխտուրնիրուն կանչում ին, մագրամ նրանք չին կարում օակի, հիմի էլ Բագուի դոխտուրնիրուն ին ապպրի, վուր էնդղանցիմէն գան էստի ու հիւընդին լաւցնին։ Աստուած տայ, վուր մէր աղջիկը առողջանայ, վունցոր իր դէդի սիրտը գուզէ. օվ չուզենայ նրա լաւութիւնը, էնթավուր հիւընդութիւնը ննգնի նրա ջանը։

Ուրիշ խաբար էլ կայ. սիվ Սանդրօին ինչոր իմացին տալի, վուր նորափեսէն նշնուած ախչկամէն ձեռն է վիկալի, էն սահաթին գընում է ատվակատի մօզ, մէ արզա է գրիլ տալի, տանում է, տալիս միրոյ սուդին ու նորափեսէմէն յետ է ուզում իր պռօշտին սուդիբնի իզդիրժկեքով. ինձ էլ վկայ է գրի. սուդը թէ ինձ կուկանչէ, իս էլ էն կասիմ, ինչ տեհի իմ. թէ կուզեն Խաչի ու Աւետարանի վրէն էլ օրթում կուտամ։

Հիմի տեհնինք թէ՝ էս դաւիդաւարէն ինչով պիտի վերջանայ։

Գիօրգի Մաքթէիչ Խարփուխով

20215.

Ջուղարեանին և մի քանի այլ անձանց, որոնց մօտ գտնուեցան դինամիտ և այլ բանկիչ նիւթեր։

Կրկնում ենք, անպատճառ հարկաւոր է ամէն բանի պարզումը, որպէսզի ժողովուրդը ամէն անակընկալութիւնների համար պատրաստ լինի։ Վերջապէս այն էլ պէտք է գիտենանք, թէ այստեղի ներկայացուցիչները գործում են Անգլիայի կենտրոնից տրուած հրահանգների համաձայն, թէ՞ նրանք վարում են անձնական քաղաքականութիւն։ Մենք այստեղ կասկածում ենք, որովհետև մենք մեր դելեգացիայից ստացել ենք մի քանի այնպիսի տեղեկութիւններ, որոնք կարծես չեն համապատասխանում այստեղի ներկայացուցիչների ծրագրներին։ Մենք գիտենք, որ Անգլիան սկըզբունքով ընդունում է մեր անկախութիւնը։

Այս բոլորին բաւարար պատասխան պէտք է տան կառավարութիւնը և Սահմանադիր Ժողովը, այնպէս որ, եթէ որեւէ վտանգ է սպառնում, այս վտանգը մեզ համար անսպասելի չլինի։ Մենք Աֆրիկայի զուլուներ չենք, որ մեզ իբրև մերկ մարդկանց հագուստ տան մեր մերկութիւնը ծածկելու։ Այս պէտք է զգացնել տանք ամէնքին և այն էլ պէտք է հասկացնենք, որ անկախ Վրաստանը ոչ ոքի համար ձիար շուռ կրկէս չի կարող դառնալ և ոչ ոքին թոյլ չի տայ կոխկռտել յեղափոխական նուաճումները։ Ցաւմենայն դէպս, մենք դարձեալ սպասում ենք պարզաբանութեան և մեր դրութեան որոշման...

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

—o—

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Գ. ԳԷՅՆՑԸ

Ապրիլի 28-ին Երեւան է եկել Ամերիկայի ներկայացուցիչ Գ. Գէյնց՝ Հայաստանի կառավարութեան հետ պարենաւորման խնդրի վերաբերեալ համաձայնութիւն կատարելու համար։ Գ. Գէյնցի և Հայաստանի կառավարութեան միջև եղած խորհրդակցութիւնից յետոյ մշակուել է մի պայմանագիր, որի բովանդակութիւնը կը տրուի միւս անգամ։

—

ԳԵՆԵՐԱԼ ՄԻԼԼԸ

Ապրիլի 29-ին Երևան ժամանեց արեւելքում գտնուող Դաշնակից զօրքերի հրամանատար գեներալ Միլլը, որը ապրիլի 30-ին գեներալ Տոմսոնի, իր շտաբի և Խատիսեանի հետ միասին մեկնեց Էջմիածին՝ Կաթողիկոսի հետ տեսակցելու համար։

—

ՀԱՅԱՑՄԱՆ ԿՈՄԻՏԷ

Ապրիլի 17-ին Քաղաքապետարանի մէջ տեղի ունեցաւ Երևանի հայ թերթերի ներկայացուցիչների առաջին ժողովը։ Եկած էին «Աշխատանքէն» Հ. Մանուկեան, «Հայաստանի Աշխատաւոր»-էն Վ. Խորէնի, «Հայաստանի Կօօպերացիայէն» Զ. Կորկոտեան և «Վան-Տոսպ»-ից Ա. Աւետիսեան։

Ժողովը կայացուց հետեւեալ որոշումները.

1. Կոչ ընել պետական, հասարակական ու մասնաւոր հիմնարկութիւններին խօսիլ և գրել հայերէնով։

2. Մերժել ոչ-հայերէնով գրութիւններ, լուրեր ու յայտարարութիւններ ընդունել։ Վերջինի համար բացառութիւն համարել միայն այն պարագան, երբ անոր կընկերանայ հայերէնը և կամ թէ երբ ոչ-հայերու կողմէն է տրուած։

3. Պահանջել հայերէն լեզուի պաշտօնականացում, իսկ միւսների գործածութիւնը թոյլատրել միայն որպէս օժանդակ լեզուներ։

4. Թերթերի մէջ ունենալ «Հայացման» բաժին, ուր տպուելու են լուրեր թէ դրական և թէ բացասական, նոյնիսկ ազիտացիոն բընաւորութիւն ունեցող, հայ լեզուի գործածութեան շուրջ։

5. Կազմուած հռչակել «Հայացման Կոմիտէ», որու մէջ մտնելու են ներկաները, ինչպէս նաև կը հրաւիրուին մասնակցելու բացակայ թերթերի, նախարարութիւնների և քաղաքապետարանի ներկայացուցիչները։ Այդ կոմիտէի դուռները բաց պիտի ըլլան. վերոյիշեալներէն ցանկացողները կարող են ներկայացուցիչ ղրկել և կամ ուզած ատենին իրենց ներկայացուցիչը ետ կանչել։

Կոմիտէտը պիտի զբաղուի նաև գործնական խնդիրներով, ցուցմունքներ ընելով և օգնելով ի պահանջել հարկին զանազան հիմնարկութիւններու արագ հայացման։

Կոմիտէտի գործերը, առայժմ, մինչև իր վերջնական ձև ընդունիլը պիտի վարէ քարտուղարութիւնը և այդ խնդրի շուրջ անիկայ պէտք է որ կազմակերպէ ինֆորմացիան։

Կը խնդրուի Հայացման Կոմիտէի անունան ըլլալիք բոլոր գրութիւնները ուղղել քարտուղարութիւնը վարող պ. Զաւէն Կորկոտեանին՝ Հայ կոպ. գրասենեակը։ Ընդունելութիւններ ամեն ժամը 9—2։

«Ժողովուրդ» Ց. Ստեփանեան
«Աշխատանք» Հմ. Մանուկեան
«Վան-Տոսպ» Ա. Աւետիսեան
«Հայաս. Աշխատաւոր» Վ. Խորէնի
«Հայաս. Կոպ.» Զ. Կորկոտեան

«Ժողովուրդ»-ի խմբագիրը գրանուելով Խ. Կարճիկեանի սպանութեան գործի քննութեան օրը դատարանում, հնարաւորութիւն չի ունեցել մասնակցելու «Հայացման Կոմիտէի» առաջին նիստին։

«Ժողովուրդ»-ի խմբագիրը, միանալով «Հայացման Կոմիտէի» որոշումներին, պատիւ ունի յայտնելու յարգոյ հասարակութեան, որ այդ որոշումներն արդէն կիրառւում են խմբագրութեան կողմից։

2-րդ նիստը

Ապրիլի 28-ին տեղի ունեցաւ հայացման Կոմիտէի 2-րդ նիստը։

Մասնակցում էին «Ժողովուրդ»-ի, «Հայաստանի կօօպերացիա»-ի, «Աշխատանք»-ի և «Վան-Տոսպի» ներկայացուցիչները։

Ժողովը կայացրեց հետեւեալ որոշումները.

1) Մայիսի 2-ի երեկոյեան նիստին հրաւիրել նախարարներին, խորհրդարանի նախագահին, քաղաքագլխին և Հայաստանի կօօպերատիւների միութեան նախագահին։

Այդ նիստի օրակարգը լինելու է հետեւեալը.

Ա. Նախարարների և միւսների զեկուցումները իրենց վստահուած հիմնարկութեանց հայացման գործի վերաբերմամբ.

Բ. Այդ զեկուցումներից երեւան եկող խնդիրների լուծումը.

Գ. Տերմինների բառարանը.

Դ. Ընթացիկ խնդիրներ.

2) Նամակով դիմել քաղաքային վարչութեան և առաջարկել, որ նա իրագործի հետեւեալ պահանջները։

Ա. 10,000 ռուբլի յատկացնել քաղաքային գրադարանին հայերէն գրքեր և թերթեր ձեռք բերելու համար։

Բ. Գրադարանի գործավարութիւնը անմիջապէս հայացնել.

Գ. Խանութների և հիմնարկութիւնների ցուցատախտակները հայացնել, իսկ որոնք հայերէն չեն պարունակի մասնաւոր տուրքի ենթարկել։

Գ. Մայիսի ընթացքում փողոցների ռուսերէն վերտառութիւնները վերցնել և հայերէնի փոխել, հայացնելով ինհարկէ նաև անունները։

Դ. Պարենաւորման և հացի յունիսի տոմսերը ու նրա վրայի կնիքը լինելու է հայերէն, ինչպէս այդ բաժանմունքի ամբողջ գործավարութիւնը։

3. Ցանձնարարուեց պ. պ. Վ. Խորէնիին և Յովհ. Ստեփանեանին նախարարների հետ տեսակցել հայացման խնդիրների շուրջը։

Քարտուղարութիւն

—

ԿՈՉ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը լրանայ մէկ տարին ինչ մենք մեզի անկախ ենք հռչակած ու մեր երկրի տէրը դարձած։ Բայց այն օրուանէ մինչև այսօր դեռ մեր պետական, հասարական հիմնարկութիւնները մեզ համար մնացած են օտար։ Կարծես ըլլային մեր անհարազատ, խորթ որդիները։

Պետական պաշտօնատները մինչև այսօր ալ ոչ միայն իրենց ամբողջ գրագրութիւնը կը կատարեն ռուսերէն լեզուով, այլ և չեն ընդունիր այն գրութիւնները, որոնք հայերէնով, մեր մայրենի լեզուով են գրուած։

Սանձարձակութիւնն ու արհամարհանքը մեր տարիներով պայքարած սկզբունքներին՝ իրենց չափն ու սահմանը անցուցած են։

Քաղաքացիներ, պետական ու հասարակական պաշտօնատուների մէջ նստած այդ սակաւաթիւ, մատի վրայ համարուող օտարամոլ պարոնները ձեզ կարհամարհեն, որովհետև իրենք չեն ցանկանար քիչ մը աշխատել, հայերէն սորվելու։ Անոնք դեռ կը չարունակեն ձեզ արհամարհել ու անգոսնել, որովհետև դուք կազմակերպուած չէք, որովհետև անոնց փէշերէն սովորած էք քաշ գալ։

Քաղաքացիներ, կազմակերպուած ու սիստեմատիք պայքար մղեցէք այդ օտարամոլների ու հայատեացների դէմ։

Պահանջեցէք ամէն տեղ պետական լեզուն։

Հասարակական հիմնարկութիւններից դուրս վտարեցէք անոնց, որոնք պետական լեզուն չգիտեն և կամ գայն արհամարհելով կը սիրեն ուրիշ լեզուով խօսիլ և գրել։

Մի ընդունէք, մերժեցէք, ետ ճամբեցէք այն բոլոր գրութիւնները, որոնք պետական լեզուով չեն գրուած։

Մի յաճախէք այն խանութները, սրճարաններն ու այլ վայրերը, որոնց ցուցանակներու վրայ պետական լեզուն տեղ չէ գտած։

Պահանջեցէք որ դատարանի մէջ ձեզ լսեն ձեր մայրենի լեզուով։

Պահանջեցէք, որ օրէնքներն ու հրամանները հրապարակուին անպայմանօրէն պետական լեզուով։

Պէտք է որ ամեն հիմնարկութիւնը ճանչնայ հայերէն լեզուի պարտադրութիւնը։

Քաղաքացիներ, ձեր պահանջը արդարացի է և ատոր համար եղէք յամառ, անխնայ ու աներկիւղ։ Զարկեցէք, հարուածեցէք բոլորին, ամէն տեղ ու ամէն պարագային։

Ցանուն Հայացման Կոմիտէին, քաղաքացիներ, ձեզ կը դիմենք, ձեզմէ կը պահանջենք եռանդ, աշխատանք և գործունէութիւն։

Ի դիմաց Հայացման Կոմիտէի՝
Քարտուղարութիւն

1919 թ. 18 ապրիլի, Երեւան

ԱԶԴ

Խմբագրութիւնս այսու կը յայտնէ ի գիտութիւն Հայաստանի հանրապետութեան հիմնարկութիւնների գրասենեակներին, որ ինքը չի ընդունելու այն գրութիւններն ու հաղորդագրութիւնները, որոնք միայն ռուսերէն գրուած կը լինեն։

Յայտարարութիւնները կընդունուեն նաև ռուսերէն, պայմանով՝ որ տպագրուեն նաև հայերէն։ Թարգմանելը կարող է յանձն առնել խմբագրութիւնս տողին 1 ռուբլի վճարով։

«Ժողովուրդ»-ի Խմբագրութիւն։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

ԿԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Հարաւային Ռուսաստանի հրամանատարութիւնը պաշտօնական ներկայացուցիչների միջոցով դիմել է Դաշնակից պետութիւնների կառավարութիւններին հետեւեալ յայտարարութիւնով.

«Խնդրում եմ յայտնէք ձեր կառավարութիւններին այն նպատակների մասին, որոնց համար Հարաւային Ռուսաստանի զինուորական հրամանատարութիւնը կռիւ է մղում Խորհրդային իշխանութեան դէմ.

1) Բոլշևիկական անարխիայի ոչնչացումը և իրաւակարգի հաստատումը։

2) Մի, անբաժան և հզօր Ռուսաստանի վերականգնումը։

3) Ազգային Ժողովի հրաւիրումը ընդհանուր ընտրողական իրաւունքի հիման վրայ։

4) Իշխանութեան ապակենտրոնացումը՝ չրջանային աւտոնոմիա և տեղական լայն վարչութիւն։

5) Քաղաքացիական ազատութիւնների և խղճի ազատութեան լիակատար երաշխիքներ։

5) Անմիջական ռեֆորմ՝ վերացնելու համար աշխատաւոր բնակչութեան հողի կարիքը։

7) Անմիջական բանւորական օրէնսդրութիւն՝ ապահովելու համար աշխատաւորութեան դասակարգը պետութեան և կապիտալի շահագործումից։

Իսկականը ստորագրել են՝ գլխաւոր հրամանատար գեն. Դենիկին, յատուկ խորհրդակցութեան նախագահ գեն. Դրագումիրով և յատուկ խորհրդակցութեան անդամներ։

ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՏՐՈԳՐԱԴՈՒՄ

—

Մօտ օրերս Պետրոգրադից Թիֆլիս է եկել մի պարոն, որ մեր աշխատակցի հետ խօսակցելիս հետեւեալ տեղեկութիւններն է հաղորդել Սովդեպիայում տիրող դրութեան և կարգերի մասին։

Ամբողջ Խորհրդային Ռուսաստանում սարսափելի սով է տիրում. մի սով, որի մասին Թիֆլիսեցիք չեն կարող երեւակայել։

Պետրոգրադում հասարակութեանն օրական կառավարութեան կողմից տրւում է քառորդ ֆունտ հաց, որը միայն անունով կարելի է հաց անուանել, իսկ ըստ էութեան թեփի, գարու և այլ բաների խառնուրդ է։ Ֆունտն արժէ 1 ռ. 38 կոպէկ։ Իսկական հացը կարելի է ճարել միմիայն չինացիների մօտ, որոնք գիւղերում ապրանքները փոխանակում են ալիւրի ու ցորենի հետ և ծախում քաղաքում ֆունտը 30 ռուբլի։

Նոյն համեմատութեամբ թանգ են միւս մթերքները։

Կարտոֆելի ֆունտն արժէ 15 ռուբլի, մէկ հատ խնձորը 20 ռուբլի, մէկ սելեօդկան 25 ռուբլի, ձիան մսի ֆունտը 25 ռուբլի և այլն։

Այս աներեւակայելի թանգութիւնը բանւորական շրջաններում լքումն ու յուսահատութիւն է առաջ բերել։ Այդտեղ այլ ևս չէ նկատւում առաջուայ ոգևորութիւնը և առաջուայ համակրութիւնը դէպի Սովդեպական իշխանութիւնը։ Բոլորն էլ միաբերան վկայում են, որ ներկայ իշխանութիւնը երկիրը դէպի կործանում է տանում եթէ մօտիկ ապագայում պէտք է նրան վերջ լինի։

Զօրք ասած բանը իր բարձրութեան վրայ չէ կանգնած, նա միայն առ երեւոյթ կապուած է Խորհրդային իշխանութեան հետ, սակայն պատերազմի դաշտում յաճախ առանց յետ նայելու փախչում է։ Եւ զարմանալի էլ չէ, քանի որ քաղցած փորով ոչ ոք չի գնալ կռուելու։

Պետրոգրադում սաստիկ տարածուած է տիֆ հիւանդութիւնը. օրական մեռնում են 6—7000 հոգի։ Հիւանդների թիւն այնքան շատ է, որ հիւանդանոցներում հիւանդներին հերթով են ընդունում։ Յաճախ պատահում է, որ նախքան հերթը հասնելը հիւանդը մեռնում է։

Կառավարութիւնը չէ կարողանում մեռելներին ժամանակին թաղել. մեռելները հիւանդանոցներում կամ իրենց տներում, երբեմն պատահում է, մօտ մի ամիս մնում են, մինչև որ բնակիչ աւտոմոբիլները գալիս ժողովում են նրանց և փայտի նման մէկմէկու վրայ դասաւորելով տանում են վակզալ, որտեղից էլ տանում են քաղաքից դուրս և պատրաստած փոսերում լցնելով ծածկում են հողով։

Սովդեպական կառավարութիւնը՝ իրեն սոցիալական համարելով հալածանք է սկսել միւս կուսակցութիւնների դէմ։

Այդ հալածանքն այն աստիճան սաստիկ է, որ նախկին արքայական կառավարութեան ռեժիմը ողորմութիւն է եղել։ Այս հալածանքի պատճառով կուսակցութիւնները ծակ ու ծուկ են մտել և առաջուայ նման գաղտնի են գործում։

Պարոնի ասելով Պետրոգրադի գրաւելը շատ հեշտ է, որովհետև ոչ ոք ժողովրդից դիմադրութիւն չի ցոյց տալ, սակայն դժուարութիւնը նրանումն է, թէ ով կարող է այդ հսկայական քաղցած մասսան կերակրել։

ԱՌԵՒՏՐԱ-ԱՐԴ. ԿԵԱՆՔ

ԱԼԻՒՐԻ ՃԳՆԱԺԱՄԸ

—

Թիֆլիսում ալիւրի ճգնաժամը սպառնալից բնոյթ է ընդունում։ Ալիւրի ներմուծումը սուր կերպով ընդհատուեց, որի պատճառով գները սաստիկ բարձրացան։ Ալիւրի ներմուծումը պատահական բնոյթ ունի և բոլորովին չէ բաւականացնում ազգաբնակութեան հացի բոլոր կարիքը։ Արժան հաց բաժանելը նոյնպէս ազդեցութիւն չունեցաւ հացի գների իջնելուն, որովհետև մի կողմից արժան հաց ստանում են ազգաբնակութեան միայն փոքրամասնութիւնը, իսկ միւս կողմից բաց թողնուած հացի բաժինը չի բաւականացնում հացի օրական կարիքը։

Ալիւրի գների վրայ մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ Քութայիսի նահանգից եգիպտացորենի արտահանման արգելքը։ Շնորհիւ կառավարութեան ձեռք առած միջոցների՝ համարեա բոլորովին դադարեց եգիպտացորենի ալիւրի ներմուծումը, որի սակարդութիւնը հասաւ ամենամեծ չափերի։

Մինչդեռ այն ժամանակ, երբ տեղումը եգիպտացորենի ալիւրի գները տատանւում էին փթին 75—90 ռուբլի, Թիֆլիսում այդ ալիւրը այժմ վաճառւում է փութը 180—190 ռուբլի և միևնոյն ժամանակ նկատւում է, որ եգիպտացորենի գինը բարձրանում է։ (Երկու ամիս առաջ եգիպտացորենի ալիւրը վաճառւում էր 70 ռուբլիով)։

Ինչ վերաբերում է ցորենի ալիւրին, նրա գներն էլ ներկայումս խիստ բարձրացան։ Կանադայի ալիւրը վաճառւում է փութը 450 ռ., իսկ տեղականը (Կախեթիայի)՝ 300 ռուբլի։

Այդ դրութիւնը շատ ծանր է ազգաբնակութեան համար, որը մեծ քանակութեամբ սկսեց գործ ածել եգիպտացորենի ալիւր։ Ի նկատի ունենալով, որ ալիւրի պաշար քիչ կայ Թիֆլիսում, իսկ ներմուծում համարեա չկայ, պէտք է արտակարգ միջոցներ ձեռք առնել թեթևացնելու քաղաքի մեծ մասի ազգաբնակութեան դրութիւնը և առաջին դէպքում վերացնել Քութայիսից եգիպտացորեն արտահանելու արգելքը։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԼԷԳԻԱ
Հրատարակիչ՝ Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւն

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԳՆԱՑՔՆԵՐԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆԸ

—

ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍԻՑ ԳՆՈՒՄ ԵՆ ՓՈԹԻ

Գ. № 1 ճեպընթաց՝ երեկ. 7 ժ. 30 ր.
Միխայլովից —գիշ. 10 ժ. 52 ր.
Շորապանից —գիշ. 1 ժ. 34 ր.
Սամտրեդիից—գիշ. 3 ժ. 50 ր.
Փոթի հասնում է առաւ. 5 ժ. 50 ր.
Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 20 ռուբլի է։

Գ. № 2 պոստատար՝ առ. 10 ժ. 30 ր.
Միխայլովից — ցեր. 8 ժ. 8 ր.
Շորապանից— երեկ. 6 ժ. —
Սամտրեդիից— եր. 8 ժ. 34 ր.
Փոթի է հասնում գիշ. 10 ժ. 43 ր.
Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 10 ռուբլի է։

Գ. № 9 ճանապարհորդական մինչև Քութայիս
Դուրս է գալիս երեկ. 10 ժ. 30 ր.
Քութայիս է հասնում առ. 7 ժ. 21 ր.
Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 5 ռուբլի է։

Գ. № 19 ճանապարհորդական մինչև Բորժոմ
Դուրս է գնում ցերեկ. 3 ժ. 30 ր.
Գորուց — երեկ. 6 ժ. 30 ր.
Բորժոմ է հասնում եր. 9 ժ. 27 ր.
Պլացկարտի գինը բոլոր վագոններում 5 ռուբլի է։

Գ. № 4 պոստատար՝ մինչև Բագու
Դուրս է գնում գիշեր. 1 ժ. 10 ր.

Գ. № 8 ճանապարհորդական՝ մինչև Գանձակ
Դուրս է գնում ցերեկ. 3 ժ. 35 ր.
Գ. № 6 ճեպընթաց՝ երեկ. 9 ժ. —
Պլացկարտի գինը մինչև Բագու՝ I կլ. համար 60 ռ., II կլ.—40 ռ., III կլ.—20 ռ.։

ԴԷՊԻ ԿԱՐՍ—ԵՐԵՒԱՆ

Գ. № 4 մարդատար—ցեր. 1 ժ. 40 ր.

ԹԻՖԼԻՍ ԵԿՈՂ ԳՆԱՑՔՆԵՐԸ ՓՈԹԻԻՑ ԹԻՖԼԻՍ

Գ. № 2 ճեպընթաց — առ. 9 ժ. 41 ր.
Փոթիից դուրս է գալիս եր. 11 ժ.—
Գ. № 4 պոստատար—եր. 8 ժ. —
Փոթիից դուրս է գալիս առ. 7 ժ. 40 ր.

Գ. № 12 Քութայիսից
Գալիս է — — — երեկ. 8 ժ. 15 ր.
Քութ. դուրս է գալիս. 10 ժ. 10 ր.
Գ. № 30 [illegible]
Գալիս է [illegible] ժ. 20 ր.
Բորժ[illegible]

ԲԱԳՈՒԻՑ

Գ. № 3 պոստատար—ցեր. 4 ժ. 30 ր.
Գ. № 5 ճեպընթաց—առ. 7 ժ. —
Գ. № 7 ճանապարհ. Գանձակից առ. 8 ժ. 30 ռ.
Գ. № 5 պլացկարտով. պլացկարտի գինը I կլ. 60 ռուբ., II կլ.—40 ռ., III կլ.—20 ռուբլի է։

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ ԵՒ ԿԱՐՍԻՑ

Գ. № 3 պոստատար—առ. 11 ժ. 30 ր.
Բացի դրանցից գնացքներ են երթևեկում կիրակի և տօն օրերին։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՒ ՄՑԽԵԹԻ ՄԻՋԵՒ

հետևեալ գնացքներն են երթևեկում.
Գ. № 61 Թիֆլիսից
Գ. № 63 — — — ցեր. 3 ժ. —
Մցխեթից գալիս են
Գ. № 62 — — առաւ. 11 ժ. 10 ր.
Գ. № 64 — — երեկ. 7 ժ. 20 ր.

ՑՈՒՑԱԿ

Հայաստանի Հանրապետութեան գնացքների երթեւեկութեան

—

Այս տարուայ ապրիլի 14-ից մարդատար գնացքները Երևանից Սանահին մեկնելու են շաբաթը 4 անգամ.

Երեւանից—Սանահին
մեկնում է

Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, Շաբաթ, Կիրակի — առ. ժ. 8-ից անց 20 ր.

Սանահինից—Երեւան
վերադառնում

Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ, Կիրակի

Հայաստանի Հանրապետութեան գնացքների երթեւեկութիւնը Սանահինում յարմարեցուած է Վրացական գնացքների մեկնելու հետ։

ԱՌԱՋ. ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնուած 1880 թ.
(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)
Բաց է՝ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից.
«606» եւ «914»-ի ներարկում առաւօտեան ժ. 11—12.
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութիւն, վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւնների։
Բ. Ի. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—10—12 ժ. ներքին ջղային երեխայոց հիւանդութիւնն և ծաղկահատ։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու հիւ. վիրաբուժութիւն և վեներակ. (սիֆիլիս) հիւ.։
Ռ. Մ. ՎԱՅՆ—12—1 ժ. երեքշ. հինգշ. շաբաթ—կանանց հ. և մանկաբարձ.։
Է. Ս. ԿԱՐՈՒԿԵՍ — ԲԷԲՈՒՐԻՇԻՒԼԻ—12—1 ժ. երկուշ. չորեքշ. ուրբաթ—կանանց հիւ. և մանկաբարձ.։
Ց. Ա. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
Վճարը 3 ռ.։ Զքաւորները ձրի։ Համախորհրդի և կոնսիլիումի ու օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
0—13 Բժշկապ. Բ. Նաւասարդեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԵՐ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Հայերի մէջ առեւտրական կրթութիւն տարածող Կովկասեան ընկերութեան։
Նիկոլայեսկի № 36։
0—99 Տեսուչ՝ Գ. Կ. Տէր-Դաւթեան

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ“-Ի
գրասենեակում վաճառւում է նրա հրատարակութեամբ լոյս տեսած
ԳԷՈՐԳ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
■ ■ ՁԵՄՍՏԻՈՆ ■ ■
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ և ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ
ԳԻՐՔԸ
Գինը 50 կոպէկ։
Դիմել գրասենեակ՝ Головинскій пр. № 41. 0—83

Տպարան «Մամուլ»—տնօրէններ Մ. Էփրիկեան և Ց. Մալխեան։ Լորիս-Մելիքեան փող., № 22.